

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSPA-140-78(3)/11

Warszawa, 13 czerwca 2011 r.

Pan
Grzegorz Schetyna
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Przekazuję przyjęte przez Radę Ministrów stanowisko wobec senackiego projektu ustawy

- o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich (druk nr 4044).

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Sprawiedliwości do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Donald Tusk

Stanowisko Rządu
wobec senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy
o Rzeczniku Praw Obywatelskich (druk nr 4044)

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich ma na celu nowelizację ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147, z późn. zm.) poprzez wprowadzenie przepisów stanowiących właściwą podstawę prawną do wykonywania przez Rzecznika zadań krajowego organu wizytującego (krajowego mechanizmu prewencji), które zostały nałożone na Rzeczpospolitą Polską na podstawie Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192), zwanego dalej „Protokołem”.

Zgodnie z art. 1 Protokołu jego celem było ustanowienie systemu regularnych wizyt w celu zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu przeprowadzanych przez niezależne międzynarodowe i krajowe organy w miejscach, gdzie przebywają osoby pozbawione wolności. W tym celu art. 3 Protokołu zobowiązał każde Państwo Stronę do tego, aby na poziomie krajowym stworzyło, wyznaczyło bądź utrzymywało już istniejący jeden lub kilka krajowych organów wizytujących (zwanym w dalszej części Protokołu „krajowym mechanizmem prewencji”).

Minister Sprawiedliwości na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 25 maja 2005 r., Nr 144/2005, został wyznaczony jako organ właściwy do wykonania Protokołu. Mając na względzie ustrojową pozycję Rzecznika Praw Obywatelskich oraz charakter wykonywanych przezeń zadań, Minister Sprawiedliwości porozumiał się z Rzecznikiem w zakresie pełnienia przez niego funkcji krajowego mechanizmu prewencji w rozumieniu art. 3 Protokołu.

Biorąc pod uwagę potrzebę stworzenia właściwej podstawy prawnej do wykonywania przez Rzecznika zadań krajowego mechanizmu prewencji, w projekcie ustawy zakłada się przede wszystkim wprowadzenie przepisu stanowiącego, że wykonuje on funkcje organu wizytującego do spraw zapobiegania torturom i innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu (krajowy mechanizm prewencji).

Ponadto projekt przewiduje uregulowanie kompetencji Rzecznika Praw Obywatelskich w związku z wykonywaniem tychże zadań wskazując, że Rzecznik

regularnie sprawdza sposób traktowania osób pozbawionych wolności, zaś podczas wykonywania tych czynności ma również prawo rejestrować dźwięk lub obraz w miejscach pozbawienia wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane.

Dodatkowo proponuje się dodanie w ustawie o Rzeczniku Praw Obywatelskich uprawnienia dla tego organu do przetwarzania wszelkich informacji, w tym danych osobowych, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm.), niezbędnych do realizacji jego ustawowych zadań.

Projekt zakłada również nowelizację art. 21 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich poprzez wskazanie, że wydatki związane z funkcjonowaniem Rzecznika Praw Obywatelskich pokrywane są z budżetu państwa.

Wejście w życie projektowanej ustawy nie powinno powodować skutków finansowych dla budżetu państwa, ze względu na to, że zadania, o których mowa w projekcie są wykonywane przez Rzecznika Praw Obywatelskich od 2008 r.

W ocenie Rady Ministrów przedłożony projekt ustawy należy ocenić pozytywnie, jako nadający odpowiednie ramy prawne istotnym elementom związanym z pełnieniem przez Rzecznika Praw Obywatelskich funkcji krajowego mechanizmu prewencji, jakkolwiek jego analiza nasuwa następujące spostrzeżenia.

1. W toku dalszych prac legislacyjnych rozważenia wymaga uzupełnienie projektu o postanowienie, zgodnie z którym Rzecznikowi wykonującemu funkcje krajowego mechanizmu prewencji, w toku regularnego sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności, przysługuje również prawo do odbywania spotkań z osobami pozbawionymi wolności, bez obecności innych osób, jak również z innymi osobami, co do których uzna, że mogą dostarczyć stosownych informacji.

Należy zauważyć, że wprowadzenie przedmiotowego uprawnienia będzie korespondowało z treścią art. 20 lit. d Protokołu, zgodnie z którym w celu umożliwienia krajowym mechanizmom prewencji wypełniania ich mandatu, Państwa Strony Protokołu podejmują się przyznać im możliwość odbywania prywatnych rozmów bez świadków z osobami pozbawionymi wolności, bądź osobiście, bądź poprzez tłumacza, jeśli uznane to zostanie za niezbędne, jak również z każdą inną osobą, co do której krajowy mechanizm prewencji uzna, że może ona dostarczyć stosownych informacji.

Ponadto przyznanie przedmiotowego uprawnienia Rzecznikowi Praw Obywatelskich wydaje się kluczowe z punktu widzenia pełnienia funkcji krajowego mechanizmu prewencji, zaś obowiązujące przepisy ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, jak również innych ustaw, nie zawierają wystarczających gwarancji

w tym zakresie. W tym kontekście trzeba zauważyć, że pojęcie osób pozbawionych wolności obejmuje szerszy krąg podmiotów, aniżeli osoby, do których ma zastosowanie ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.). W tej mierze przykładowo należy wymienić osoby doprowadzone do izb wytrzeźwień, osoby przyjęte do szpitali psychiatrycznych bez wcześniejszego uzyskania zgody sądu opiekuńczego, czy też cudzoziemców zatrzymanych przez Straż Graniczną lub Policję.

Argumentacja zawarta w uzasadnieniu projektu, że w przepisach dotyczących osób pozbawionych wolności na innej podstawie niż ustawa – Kodeks karny wykonawczy, brak jest zakazu spotykania się tych osób z innymi osobami, a więc również z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, jest niewystarczająca. Zważywszy na ustrojową pozycję Rzecznika Praw Obywatelskich zasadne byłoby takie ukształtowanie jego kompetencji związanych z pełnieniem funkcji krajowego mechanizmu prewencji, aby nie zachodziła potrzeba odwoływania się w tym zakresie do przepisów innych ustaw, stąd też za zasadne należy uznać wskazanie powyższego uprawnienia *expressis verbis*.

2. Zgodnie z treścią projektowanego art. 13 ust. 1a ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich podczas regularnego sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności Rzecznik ma również prawo rejestrować dźwięk lub obraz w miejscach pozbawienia wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane. Mając powyższe na uwadze rozważyć należy uzupełnienie projektu o przepisy regulujące zasady na jakich zarejestrowany materiał będzie wykorzystywany, udostępniany oraz przechowywany.

Reasumując Rada Ministrów pozytywnie opiniuje senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich (druk nr 4044) i opowiada się za skierowaniem go do dalszych prac legislacyjnych, w trakcie których należałoby rozważyć uzupełnienie projektu w zakresie wskazanym w niniejszym stanowisku.